GERÇEKLER Postası

SİYASAL GAZETE
4. SAYI
100 Kuruş
P. K. 1116 — İstanbul

A
AYDINLIK YAYINEVİ

Prof. Cahit TANYOL
Orhan KEMAL
Oğuz KOYUTÜRK
Hüseyin KORKMAZGİL
Prof. Faruk EREM
Alpay KABACALI
Hâmit EREN
Uğur COŞKUNER
Meral Füsun GÖNÜL
Atillâ YÜCELAL
ve başka imzalar...

«ULUSAL SAVAŞ VEREN
"TMTF"

AYIN OLAYLARI

«Ulusal Savaş Veren TMTF»

«T. M. T. F. binasına... saat 11.45 te gelindi. İstanbul Emniyet Müdürlüğüne yazılan 28.12.1966 tarihli (aynı gün) müzekkere ile istenen toplum polisi ve izafeten Yaşar Okçuoğlu hazırdı. Birlikte mezkûr Federasyon binası içerisindeki başkanlık makamına gelindi. Federasyonun İstanbul başkanı aleyhine tedbir istihsal olunan diğer davalılara izafeten karar ve yapılacak iş okundu, anlatıldı ve kendilerine de ayrıca karar okutulduktan sonra muktezasının ifası başkan Faruk Yalnız'dan istenildi.» Ve.. İstanbul 13. İcra memuru bu zabtı tutadursun, toplum polisi Federasyona mensup gençlere hücum etmeğe, onları yaka - paça dışarı atmağa başladı. Oysa, icraî işlemlerde polisin görevi, ancak icra memuruna bir tecavüz olursa memuru korumaktı ve bizzat icra memuru görevini yapmak, hele suçsuz gençlere saldırmak değildi. Gençler, bu arada T. M. T. F. ikinci başkanı Faruk Yalnız dövülür ve yerlerde sürüklenirken toplum polisi müdürü Yaşar Okçuoğlu büyükbir memnunlukla olayları seyrediyordu. (Bunu nereden anladık mı diyeceksiniz? Okçuoğlu'nun jest ve mimiklerinden. Okçuoğlu, Taksim âbidesine çelenk koydukları için Toplantı ve Gösteri yürüyüşleri kanununa muhalefet ettikleri iddiasıyla yargılanan Edebiyatçıların duruşmasında şahit olarak dinlenmişti. Olay günü Taksim Meydanında bulunan Orhan Arsal'ın bu olaya nasıl katılmış olduğu yolundaki soruya «bunu jest ve mimiklerinden anladım» demişti de, başta yargıç olmak üzere bütün dinleyicileri güldürmüştü — Bakınız: Devrim Gençliği Gazetesi, sayı 17, 1 Şubat 1965) Biz, jest ve mimiklerini psikolojik biliminin ışığında değerlendirdik.

Olayı izleyen gazeteci ve İl Genel Meclisi üyesi Ayhan Yetkiner Okçuoğlu'na dönüp «bu işler hep senin başının altından çıkıyor» dedi, Okçuoğlu ise, suçluların telâşi içinde Yetkiner'i gösterdi ve «bunu da götürün» dedi. Nezarete alınanlar serbest bırakıldılar ve ertesi günü (29 Aralık), Faruk Yalnız olaylar dolayısıyla ifadesi alınmak üzere Savcılığa çağırıldığında, yüzlerce genç adliye koridorlarında marşlar söyleyerek gösteride bulundular. Koridorda bildiri dağıtan gençler, polisin saldırgan davranışlarını protesto ederek ve «kahrolsun satılmışlar» sloganı ile T. M. T. F. binasına doğru yürüdüler ve burada Bursa Nutku hep bir ağızdan söylendi. Faruk Yalnız'ın yaptığı basın toplantısından sonra, Atatürk'ün Bursa Nutkuna gençlerin cevabını taşıyan ilginç bir bildiri yayınlandı:

DİYORUZ Kİ :

İnkılâpların ve rejimin sahibi ve bekçisiyiz. Bunların lüzumuna ve doğruluğuna herkesten çok inanıyoruz. Rejimi ve inkılâpları benimsiyoruz. Bunları zayıf düşürecek en küçük ve en büyük bir hareket dukduk mu; bu memleketin polisi vardır demiyeceğiz. Biz, polis henüz inkılâp ve cumhuriyettin polisidir diye düşünüp yalvarmıyacağız.

Bizi hapse atacaklar kanun yolunda itirazlarımızı yapmakla beraber, meclise telgraflar yağdırıp haklı ve suçsuz olduğumuz için tahliyemize çalışılmasını istemiyeceğiz.

Diyeceğiz ki:

«Biz iman ve kanaatimizin icabını yaptık. Müdahale ve hareketlerimizde haklıyız. Eğer buraya haksız olarak gelmişsek, bu haksızlığı meydana getiren sebep ve âmilleri düzeltmekte bizim vazifemizdir.

İşte Atatürk'ün anladığı Türk genci ve Türk gençliği.»

Adapazarı kongresinde seçilerek yönetimi ele alan grubun itirazı üzerine verilen ihtiyatî tedbir kararı, yine 17. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından kaldırılmışsa da, yargıç davâyı görmekten istinkâf etmişti. Şimdi aynı davâya bakan 19. Asliye Hukuk Mahkemesi hakimi Galip Mergen'in büyük bir gizlilik içinde verdiği karar sonradan öğrenilmiş ve bu karara göre Federasyon'un 7 kişilik bir yediemin kuruluna teslimi uygun görülmüştü. Ancak heyet başkanı olarak tayin edilen Doçent Nevzat Yalçıntaş'ın aşırı sağ eğilimli gazetelerde yazı yazan bir kişi olması T. M. T. F. yöneticilerinin dikkatini çekmiş ve büyük bir huzursuzluğa yol açmıştı. Bu durum karşısında T. M. T. F. avukatları itirazda bulunarak kararın değiştirilmesini istemişlerdi. 19. Asliye Hukuk hakiminin verdiği karar şudur:

«Gerek davacı tarafın gerekse davalıların yapmış bulundukları seçimler yukarda izah edildiği veçhile bütün hakiki delagasyonların iştirakiyle yapılmamış bu suretle her iki tarafında iş başına getirilmesi mah-

Gazeteci ve İl Genel Meclisi Üyesi Ayhan Yetkiner. Okçuoğlu'nun emri ile götürülüyor.

kemece uygun görülmediğinden dava lılar vekillerinin yukarda belirtilen dilekçelerinde bahsedildiği veçhile T. M. T. F. nin günlük işlerinin aksamaması ve faaliyetlerini temin maksadı ile mahkemece resen tayin edilecek bir doçentin nezaretinde ve tarafların delagasyon listelerinin seçimde yer almayan kimselerden teşekkül edecek bir heyetle federasyonun devamına davalı vekillerinin bilcümle taleplerinin reddi ile karar verilmesi uygun görülmüştür.

Davanın sonuna kadar tedbir ma hiyetinde olmak üzere İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Doçenti Nevzat Yalçıntaş, başkanlığında İ. Ü. T. B. den Metin Tolay, Turgay Demirhan, Maçka Teknik Okuldan Turhan Öner, Hüseyin Gedik, Yıldız Teknik Okul talebe birliğinden Natık Gündüz, Suphi Kenan T. M. T. F.'yi idare edecektir.»

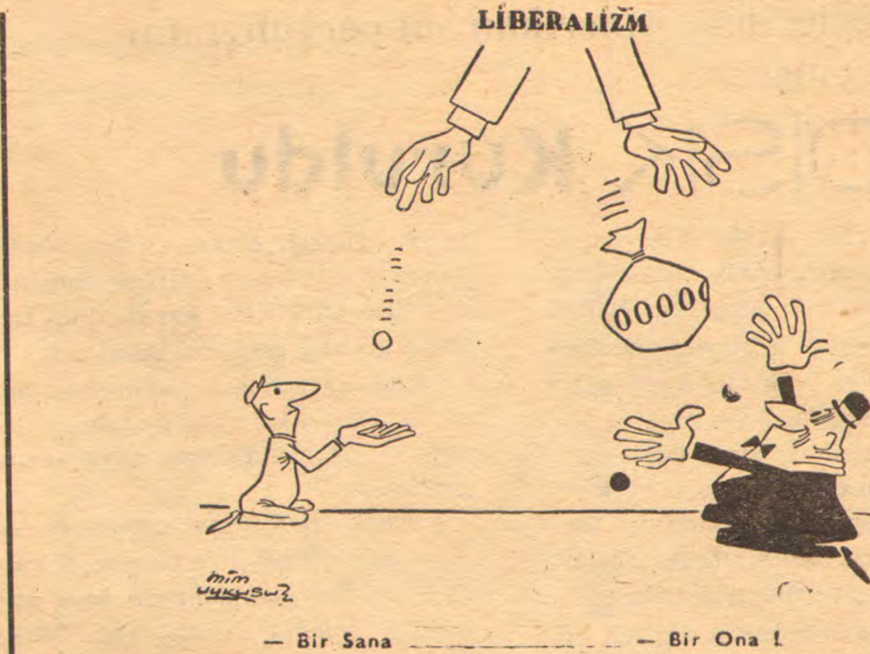
Bu karar üzerine olaylar yeni bir safhaya girmiş ve üç öğrenci birliği başkanı T. M. T. F. na el koymuşlardı. Teknik Okulu Talebe Birliği Başkanı Tuna Öztamur, yapttğı basın toplantısında aşağıdaki beyanatı vermişti:

«Şu anda Türk Yüksek öğrenim gençliği ve onun temsilcileri olan öğrenci teşekküülleri bazı dış alternatiflerin tesiri altında suni bir kriz içine itilmişlerdir.

Türkiye Cumhuriyeti hudutları içinde uygulanacak olan en yüce karar, büyük kurtarıcı ve en büyük yargıcın verdiği kararlardır.»

Ne var ki. TMTF' nin yedi emine teslim edileceği gerekçesi ile yöneticilerinin yeniden bire on - bire yüz oranındaki yakası numarasız toplum polislerinin saldırısına uğraması ve sonra tutuklanmaları; bu olayın gelişerek dört gün içerisinde (19-23 Ocak) 70 den fazla öğrencinin tutuklanmasına sebep olması... artık işin çığırından çıktığını göstermektedir.

Gençlik temsilcilerinin TMGT deki çalışmaları devam etmekte ve Alp Kuran'ın aşağıdaki açıklaması olayı aydınlatmaktadır. Evet, gençliğin bilinçli susuşu ve direnci, Atatürk Türkiyesini çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmak için verilen ulusal savaşın zaferi ile sonuçlanacaktır.

Gençlik ve Kalkınma savaşına çağrı

Bu adla düzenlenen seminerde konuşan TMGT genel başkanı **Alp KURAN**, «Gençlik arasındaki bu çatışmaları önlemek, Türk toplumuna huzuru iade etmek ve Türk toplumunun geleceğine geniş ölçüde hizmet etmek mümkündür. Bu görev, en başta vicdanlı Türk hâkimine düşmektedir» demiştir.

23 Ocak günü saat 10. da törenle açılan seminerdeki açış konuşmasında TMGT Genel Başkanı, aralarında siyasi partilerle sendika temsilcilerinin ve İstanbul Merkez Komutanının da bulunduğu seminer üyelerine, TMTF olaylarıyla ilgili geniş açıklama yapmıştır:

«Türkiye'nin az gelişmiş bir ülke olması dolayısıyle, bütün az gelişmiş ülkelerde yabancılar tarafından oynanmakta olan aynı oyun, ülkemizde de oynanmaktadır. Ve bu oyun, milletin gerçek çıkarlarını görmesini engellemek için, halk arasında suni bölünmeler yaratıp milleti kısır çatışmalara sürüklemek esasına dayanamktadır.» diyen ALP KURAN, «Türkiye'nin milli değerlerini korumak için ulusal savaş veren TMTF' nin, dış ve onların ortağı durumundaki iç kuvvetler tarafından yıpratılmak istendiğini» belirtmiştir.

TMGT Genel Başkanı **Kuran** yöneticileri, şiddetle suçlayarak şunları söylemiştir: «Ayrıca, gençliğin kanunlara ve mahkeme kararlarına karşı çıktığı yolunda, kamu oyunda haksız kanaatler uyandırmağa da gayret edilmektedir. Aslında kanunsuz hareketlerin başında ve içinde olanlar öğrenciler değil, birtakım karanlık kuvvetlerdir. Öğrenciler sadece kanuni hakların ve Türkiyenin yüksek menfaatlerini savunmak savaşı içindedirler. Nitekim, mahkeme kararlarının uygulanış şeklinde daima kanunsuzluklar ve usulsüzlükler bulunduğu gibi, TMTF'nin mühürlenmesinde de mahkeme kararlarını aşan, yani ihlâl eden, kanunsuz ve keyfi bir tatbikat vardır. Öğrencilerin itirazları bu kanunsuz ve keyfi tatbikata karşıdır.

«Gençleri tahrik eden, kanunlara ve mahkeme kararlarına karşı çıkmağa teşvik eden kuvvetler arasında, İçişleri Bakanlığına bağlı bir kısım sivil polislerin mevcudiyeti tesbit edilmiştir.»

İşçi örgütlerinin Amerikan emperyalizmine karşı direnişi :

DİSK Kuruldu

Kuruculardan Ayhan Yetkiner'in ifade ettiği gibi, «Disk, spor âleti olarak öne atılan, ilericiliği temsil eden, devrimciliği gösteren bir semboldür.» Halen Türk - İş üyesi bulunan 10 sendika ile 7 devrimci sendikanın temsilcileri; artık işçi sorunlarının istismarına bir son vermek, devrimci - ilerici nitelikleriyle toplum hayatında işçi sınıfından beklenen görevleri yerine getirmek, etkin bir rol oynamak kararını vererek toplanmışlardı. Bu ilk toplantıda Türk - İş ağır tenkidlerin hedefi oldu; hükûmetin dümen suyunda gittiği, Amerikan uydusu haline geldiği söyledi. En şiddetli tenkidleri Canân Bıçakçı, Basın - İş Sendikası temsilcisi Ayhan Yetkiner ve Zonguldak Maden - İş Sendikası Başkanı Mehmet Alpdündar yaptılar.

Yeni kurulacak konfederasyonun esasları tartışıldı; kararlaştırıldı. Önce kongrelerini yapan sendikaların ve sonra öbürlerinin konfederasyona kabulü uygun görüldü. Gazetelere DİSK olarak geçen isim üzerinde durulurken Alpdündar bu ismin kendilerinden habersiz olarak, aceleciliklе ortaya atıldığını söyledi. Kemal Sülker ise, bu ismi (Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) nun kısaltılmış şekli olarak ortaya attığını, önceden empoze edilmiş bir durum olmadığını söyledi. Açılan müzakere üzerine Ayhan Yetkiner, Kemal Sülker'e teşekkür ettikten sonra DİSK'in anlamını yukarıda görüldüğü gibi açıkladı ve oylamaya geçildi. Rüştü Güneri ile Alpdündar'ın ileri sürdüğü isimler kabul edilmeyerek (Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu)nun kısaltılmışı olan DİSK ismi kabul edilip kapakta görülen protokol imzalandı.

Toplantı sonunda yayınlanan bildiride Türk - İş'in işçi hayatını dejenere ettiği belirtilerek şöyle denilmektedir:

«Türk - İş Konfederasyonu bir işçi örgütü olmaktan çıkmıştır. Türk - İş Amerikan hükûmetinin para yardımı ile ayakta durmaktadır. Türk - İş, işçi haklarını ayaklar altına almıştır. Türk - İş iç ve dış sömürücüler doğrultusunda yürümektedir. Türk - İş partilerüstü politika diyerek işçi davalarını sarsaklamıştır. Türk - İş, işçi sınıfının etkin bir rol oynamasını önlemeğe çalışmıştır. Türk - İş, Türkiye gerçeklerine göre değil, iç ve dış sömürücülerin tavsiyelerine göre hareket etmektedir. Türk - İş, işçilerin insanlık onuruna yaraşır bir hayata kavuşmasına değil, kendi başında bulunan kişilerin çıkarlarına önem vermektedir.»

Daha sonra Türk - İş'in bu tutumları üzerine Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunun kurulduğu belirtilmekte ve şöyle denilmektedir:

«DİSK, işçi sınıfının ekonomik, sosyal, kültürel kalkınması ve yücelmesi için çalışacaktır. Konfederasyonumuz Anayasamızda öngörülen dönüşümlerin mutlaka gerçekleştirilmesine hizmet edecektir. İşçi sınıfının hizmetinde, Türkiye'nin her bakımdan tam bağımsızlığı, özgürlüğü ve mutluluğu ile yola çıktık. Zaferimiz, Türk emekçi halkının zaferi olacaktır.»

Mehmet Ali AYBAR
— Mesajı sansür edildi —

SANSÜR EDİLEN YILBAŞI MESAJI

TRT, özerk (muhtar), bağımsız bir kuruluş olmak gerekirken bu niteliğini korumadığı yolunda binbir söylentiye, binbir saldırıya hedef olmuştu. Doğrusu, bu saldırıların çoğu da, TRT'nin çıkarlarına dokunduğu. partizanlığına hizmet etmediği çevrelerden geliyordu. TRT yöneticileri bu saldırılar karşısında mı bocaladı, baskıya mı uğradı bilinmez; her ne olduysa oldu, bağımsızlık niteliğini yitirmeye başladı. Geçen yıl bir şarkıyı yasaklamışlardı, hatırlar mısınız?

Bu yılbaşında da, kanunsuz - akıl almaz bir tutumla, TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın yılbaşı mesajı sansür edildi. Mesajın «Amerika kızar» gerekçesiyle sansür edilen kısımları şunlar:

«Bu dilekler gününde, Amerikan üslerinden, askerlerinden, Amerikalı uzmanlardan, barış gönüllülerinden temizlenmiş, tam bağımsız bir Türkiye dilerim.»

«... mazlum ve kahraman Vietnam halkına, Amerikan emperyalizmine karşı kutsal savaşında zafer dilerim.»

«Emperyalizmin zulmü altında inleyen bütün mazlum milletlere zalimlerin pençesinden kurtulmalarını dilerim.»

---

damlacık

Oral COŞKUNER

YOKSAM BELEDİYE MİSİN?

12 - 13 yaşlarında var mıydı? Şiddetli soğuğa ve yağan kara aldırmadan, sığındığı saçak altında, durmadan.

«Parlatalım abi... Ayna gibi yapalım...» diye sesleniyordu.

Gözlerindeki ışıltı, boyacılığı kabullenmiyordu. Oysa babası, dedesi, dedesinin babası da boyacıydı. Onun çocukları da boyacı olacaktı...

Uzattığım ayakkabılarımı boyamaya başladı.

«Boyacılık diploman var mı?» dedim.

Şaşırdı, korktu...

«Yoksam belediye misin?...» diyebildi.

Yılın yılan hikâyesi

C. H. P. deki Kaynaşma

CHP'nin kuruluşundan bugüne kadar yayınladığı bildirileri, savunduğu ilkeleri ve genel başkan İnönü'nün demeçlerini bir araya getirmek, çelişkilerini ortaya koymak herhalde, gerek CHP'nin ve İnönü'nün gerçek hüviyetini saptamak, gerekse «demokrasi» kavramı ardındaki oyunları görebilmek yönlerinden pek ilginç olurdu.

CHP, İnönü'nün ortaya attığı «ortanın solu» deyiminden, «sol» daki oylara sahip çıkmak endişesinden sonradır ki, pek komik iç çekişmelere sahne olmuştu. Şimdi ise, 18. Genel kurultayda ortanın solunun biraz daha solunda görülen Bülent Ecevit'in genel sekreterliğe seçilmesi ve yeni merkez yönetim kurulu, parti içindeki kapitalizm ve burjuva temsilcilerini endişelendirmiştir. Nitekim, 1 Ocak'ta yayınlanan parti meclisi bildirisine karşı çıkan sekizler (Turhan Feyzioğlu ve yedi arkadaşı), İnönü'nün ağırlığı ve sert tepkisi ile karşılaştılar. Merkez yönetim kurulu da, İnönü'nün damadının dergisi Akis'te «isyan» olarak itelendirilen bu hareketi «tecavüz» kabul etti. Sonuç şu oluyor: Sekizler ortanın solu ile mücadelede, İnönü ise sekizleri tasfiyede kararlılar.

Bu çekişmeden en çok yararlanmak isteyen ise sağ kanat: Sekizler olayını sosyalist akıma karşı açılmış bir savaş olarak göstermek hoşlarına gidiyor ve bu taktiklerinden çıkar bekliyorlar. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Atatürk devrimleri ile ezilmek istenen ağalı düzeni yeniden egemen kılan ve tek parti istibdadı ile buna tuz biber eken, halktan uzaklaşan CHP «sol» daki oylara sahip çıkmak endişesini gütmektedir. Sosyalizmin halka tam anlamıyla anlatılamadığı düşünülürse, CHP'nin bu temel lûk gayesi gerçek sosyalizmi dinamitlemekten başka nedir?

YİTİK HALKA: 1

Folklor ve Toplumculuk

Prof. Cahit Tanyol

Ortaçağ İslâm Uygarlığı gerek bilim, gerek metod ve gerekse dünya görüşü olarak gücünü tüketince, bu uygarlık içinde debelenen toplumlar çözülmeye başladı. Çünkü bu uygarlık, yeni bir uygarlık karşısında, yaşama şansına sahip değildi.

Türk milleti bu islâm uygarlığı çevresinde gelişmiş, tarihini yapmış ve nihayet çöken bir imparatorluğun yıkıntısı altında, kendi kaderini yeniden belirlemek zorunda kalmıştı. Tarihimizde, İkinci Mahmut'tan bu yana yapılan bütün yenileşme hareketlerinin temelinde, İslâm uygarlığından çıkarak batı uygarlığını alma çabası vardı.

Fakat bu çaba, önceleri, «devleti kurtarma» kaygusunda toplanıyordu. Devleti yenileştirmek, ancak onun kadrolarını yeni baştan düzenlemekle mümkündü. Böylece orduda, idareci kadroda reform yapmak, ön plâna geçti. Çünkü devlet demek ordu ve idareci demekti.

Bunun yanında batı uygarlığının bir de bilim ve kültür yanı vardı. Devletin sorumlusu olan padişah ve onun çevresi batının bu yönü ile pek ilgilenmiyorlardı .

«Tanzimat» bu yenileşme hareketini her iki yönden hızlandırdı. Bir taraftan politik ve teknik kurumlar modernleşirken, diğer taraftan, bu kurumların temelindeki kültür, o devrin aydınları tarafından savunulmaya başladı.

Şinasi, Namık Kemal ve Ziya Paşa bu ikinci akımı temsil ediyorlardı. Gerçi onların Avrupaya gidişlerinde ayrı niyet ve maksat vardı. Şinasi maliye tahsili için gitmişti. Buna, Osmanlı Devletinin maliyesini yeni ve modern esaslara göre düzenlemek ihtiyacı sebep olmuştu. Fakat Şinasi, batı uygarlığı ile temasa gelince bu uygarlıkta, maliyeden çok daha önce, ele alınması gerekli bir temel yapı olduğuna dikkat etti. Bu dil ve düşünce idi. Dilsiz, düşünce olmazdı. Gördü ki Osmanlı Devletinin dili yoktu. «Halk» sız bir dildi bu Osmanlı dili. Dili olmayanın düşüncesi de olmazdı. Batı ise yepyeni bir düşünce idi.

Şinasi'nin maliye alanında ne gibi yenilikler yaptığını bilmiyoruz. Fakat batı uygarlığının temel yapılarından birinin dilde özleştiği gerçeğini kavramış olması ve halk diline yönelmesi, sadece idareci kadroları değil, asıl halkı uyarmanın gerekli olduğuna inanması kendisini Türkçeyi, Halk Türkçeşini bulmaya sevketti. Bunun için de en pratik araç gazete idi, onu kurdu.

Namık Kemal ile Ziya Paşa'nın Avrupaya kaçışları ise tamamiyle ayrı bir nitelik gösterir. Tarihler bu hareketi, yalınkat bir görüşle, «Hürriyet hareketi» olarak adlandırır. Fakat bütün faaliyetleri döner dolaşır Şinasi'nin açtığı çığıra dökülür. Bunu şu iki kavramda özetleyebiliriz:

a — Düşünceye,

b — Halka doğru gitmek.

Her ikisi de dille mümkün. Dil hem düşüncenin ve hem

(Sayfayı çeviriniz)

de halka gitmenin tek aracı. Düşünce nesir, düz yazı demektir. Osmanlı edebiyatında nesir yok. İyi nesir yazarlara bu edebiyatta münşi derlerdi. Fikirsizliğin, kafasızlığın ne karaktere geldiğini Veysî, Nergisî gibi Osmanlı nesir ustalarının eserlerinde görmek mümkündür. Bunlar, bir kelime ile, hokkabazlık, maskaralıktır. Manzumede, vezin, kafiye gibi bağların engel olduğu söz hokkabazlığını nesire aktarmak suretiyle hüner göstermişler, bir fındık kabuğunu doldurmayacak kadar küçük fikirleri mübalâğa, teşbih gibi söz sanatı ile şişirmeyi hüner saymışlardır. Kısacası habbeyi kubbe yapmışlardır.

Ziya Paşa'nın Namık Kemal'le birlikte Londra'da çıkardıkları gazetenin adı «Hürriyet» tir. Bir çokları bu ada bakarak onların «Hürriyet» savaşı için Avrupa'ya kaçtıklarını sanır. Olay hiç de öyle değil. Öyle olmayışı da iyi olmuş. «Hürriyet» gazetesinin ilk sayısında Ziya Paşa «Şiir ve inşa» adlı bir makale yayınlıyor. Bu makale taşıdığı anlam yönünden çok önemlidir. Yazıda dilin sadeleşmesi savunulur. Osmanlı nesir uslûbu kötülenir. Fakat asıl önemli nokta, bizim gerçek şiir ve edebiyatımızın halk edebiyatı olduğunu söylemesidir.

Gerek Şinasi ve gerekse Namık Kemal, açık olarak, yazı dilinin sadeleşmesini savunurlar. Bunun da halk dili ile yazı dili arasındaki uçurumların kalkması ile mümkün olacağına inanırlar. Onlar için halk kültürü söz konusu değildir. Halkın bir edebiyatı ve düşüncesi olduğu fikrini, bilinçli olarak ilk ortaya atan Ziya Paşa olmuştur. Bu bakımdan onu halka gidişin ve özellikle Türk Folklor Hareketi'nin öncüsü saymak hiç de yanlış olmaz.

Bu halk kültürüne yönelme hareketi Ziya Gökalp'e kadar, bazan hızlanarak, bazan duraklıyarak devam etti. Bu devrede halk kültürüne yönelmeden çok, halka inme, halkın okuyacağı kitapları yayma ve halk dilindeki kelime ve deyimleri araştırma ön plânda yer aldı. Ahmet Mithat Efendi'nin, Hüseyin Rahmi'nin romanları, Şemsettin Sami'nin, Vefik Paşa'nın çalışmaları bu arada hatırlanabilir.

Ziya Gökalp, folkloru Doğu islâm kültür uygarlığından, batı uygarlığına geçişte bir kaynak ve köprü olarak ele aldı.

İslâm kültür ve uygarlığını dili ile, düşüncesi ile, dini ile reddetti. Topuna birden Osmanlı kültür ve uygarlığı adını verdi. Bunun yerine Türk halkının folklorunu getirdi. Ona göre folklor, sadece bir şiir ve edebiyat değil, halkın duygu ve düşünce hazinesi idi. Türk milletinin niteliklerini, dünya görüşünü, din anlayışını, zevkini ancak biz folklorda bulabilirdik. Böylece folklor yalnız dilin değil, düşüncenin, duygunun da kaynağı oldu. Bu hareket, «Türk Ocağı», «Halkevleri» gibi kurumlarda devam etti.

Birinci hareket tarihî Türkçülük üzerinde durdu. Bundan bir takım politik sonuçlar çıkarıldı. «Dil birliği», «Türk birliği» gibi düşünceler böylece doğdu.

«Halkevleri» hareketi işe içe yönelmiş bir kültür hareketidir. Bunun amacı «Halk» la «aydın» arasındaki uçurumu kaldırmak, zevkte, düşüncede ve «ülkü» de onları birleştirmekti.

«Halkevleri» temelinde halk devletinin bulunduğu bir ülkede, zorunlu olarak, halkı tanımayı, halkı sevmeyi, halka yararlı olmayı düşünen bir hareketti. O, Türkiye Cum-

(Devamı 15. sayfada)

Orhan Dengiz düğünde

ORHAN DENGİZ ÖĞRETMEN DÜŞMANI İLÂN EDİLDİ

Milli Eğitim Bakanlığının, tarafsız ve ülkücü mensuplarına yapılan baskılar son derece artmıştır. Bakanlık emrine alınan ve sürülen, haklarında kovuşturma yapılan öğretmenlerin sayısı her gün artmaktadır. Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu Başkanı Hayrettin Uysal ile TİP millet vekili Yusuf Ziya Bahadınlı'nın bu ay yaptıkları basın toplantılarında açıklanan olaylar, Milli Eğitim Bakanı Orhan Dengiz'in öğretmen düşmanı ilân edilmesini haklı gösterecek ölçüdedir. Abdülhamit devrinde dahi, öğretmenlere bir takdir yetkisi, takdir sınırı tanındığı düşünülürse, öğretmenlerin partizan davranmalarını isteyen bu günkü düşünüşün korkunçluğu, bir kere daha ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan Kültür Müsteşarı Adnan Ötügen'in tutumu ve bunun sonucu olarak, tercüme kuruluna yıllarca emek vermiş üyelerin istifaları... Mill' Eğitim nereye gö götürülmek istendiğini iyice ortaya koymaktadır.

Ayın Olayları'nın devamı 14. sayfada

Kıbrıs Kazanı Kaynıyor

«Artık hergün kaybeden biz, kazanan onlar oluyor. Bu davâda Türkiyenin yürüyüşü, mehter takımı gigi iki ileri bir geri adım olmaktan da çıkmış, hep geri geri gitmektedir.»

«Yunanlılar her işlerini önceden hesaplamış, hangi olaylar karşısında nasıl hareket edeceklerini önceden tayin etmişlerdir. Onlar için Kıbrıs'ta tek bir gaye vardır, o da Kıbrıs'ı Yunanistan'a katmaktır. Bunun için te-

Toplumun içinden

YENİLGİ

Oğuz Koyutürk

İçki çökertmişti. Elleri titriyordu. Oysa daha otuzuna varmamıştı. Geçen gün yanıma geldi. Konuşurken sararmış çürük dişleri görünüyordu. O kez bir yaşlıca ve ezgin geldi bana. Gülerken düşünceli gözlerinde anlatılmaz bir acılık vardı. « Uyuyamıyorum » diyordu. «Dün gece dörtde yattım». Sonra cebinden boş ilâç tüpleri çıkardı, «Aksilik, bunlar da bitmiş.» dedi. «İyi uyutuyordu beni. Ama alışmaktan korkuyorum. » Yüzüme bakıyordu. «Evet» dedim. «Pek sık kullanma. Kuşkulanma. İnsan uyuyamıyacağım diyince uyuyamaz. Yatınca kafandan tüm düşünüleri sil. Örneğin sayı say. Sonra tersden başla. Yeniden say. Ve böylece devam et. «Başını eğdi. Gözlerini kapadı. İçinden anlaşılmaz şeyler mırıldandı. Arkasından daha belirtili sövgüler çıkmaya başladı ağzından. Her şeye sövüyordu. Yaşantısına, yaşantılara, insanlara, düzene, her şeye... «Bunları söylemek kolay. Asıl çare hayvan olmakta. Düşüncesiz, duygusuz bir hayvan.»

Eskiden tanırdım onu. Liseyi yarıda bırakmıştı. Oysaki akıllı bir çocuktu. Ama okul çevresinden sıkılmıştı. «Bunlar adam değil, adamcıklar yetiştiriyor» diyordu. «Diplomalı adamcıklar. Gelemedim bu sıkıntılara. Dışarda güzel bir hava vardı. Özgürlüğü seçtim.» İyi şiir yazardı. Kendi kendine Fransızca öğrenmişti. Okurdu. Gazetecilik yapardı. Ne varki bu uğraşıların sonu gelmedi. Anladığım kadar, evden gelen bunalımları vardı. Babası küçükken ölmüştü. Annesi yeniden evlenmişti. Gerçi kendisi bir şey söylemezdi ama tedirgindi. Duyuluydu. Daha o vakitlerden iç evreninde çöküntülerin başladığını sanırım. İçinden değişik çarpışmalar vardı. Hem yeni babasını sevdiğini söyler, hem de günlerce eve uğramazdı. Hem okumadığına yanmadığını söyler, hem de okuyanlara için için imrenirdi. Aşağılık duygusu içindeydi. Bir gün, «Eşşek anam...» demişti. «Evde yerim bile yoktu. Kitaplarım ortalıkta sürünürdü. Babam içer, sonra cünbüş çalardı. İlgisizdi bana. Okul dersen, orada da anlayışsız inek öğretmenler vardı. Arı dille serbest şiir yazıyorum diye bir gün edebiyat öğretmeni kızmıştı! Adam ille divan diyor du! Hiç okumazdı. Esnaf kafalıydı. Boyuna, «Fuzuli - Nedim, Baki...» derdi. Namık Kemal'i, Ziya Paşa'yı bile beğenmezdi. Kapıştık böylece. Tartıştım onunla ve hiç iyi not alamadım. «Anlatımında burukluk, yılgınlık, küskünlük vardı. Belki duyarlı olmasaydı başarılı olabilirdi. Akılcı değildi.

İçkiye okumayı bıraktığı yıl başlamıştı. O vakitler az içiyordu. Uğraşıları vardı. Gazetecilik yapıyordu. Okuyordu. Sonra bıraktı her şeyi. Düzensiz bir yaşama başladı. Herkese kızıyordu. Kendisine bile.

İçinde bir tatminsizlik duygusu vardı... Aşık da olmuştu. Soneler döktürüyordu. Sonra kızlara da bakmaz oldu. Belki aradığını bulamadı. Yahut buldu da karşısındaki yüz vermedi. Çabuk kırılıyor, karamsar, çekilmez bir insan oluyordu. Boyuna, «Sanat sanat içindir» der, düzenli bir çalışmıya yanaşmazdı. Fransız romantiklerinin etkisi altındaydı. İçinde bir Baudlair özlemi vardı. Onun gibi sefil dolaşıyor, dağınık, düzensiz bir yaşam sürüyordu. Başarısızlıktan, yahut anlaşılmamaktan korkuyordu. Yoksa içinden, iyi şiir yazdığına inanırdı. Bir iki yere şiir gönderdi. Yayınlanmadı. Bu da etki yaptı. Belki öldükten sonra üne erişirdi.

(Devamı 13. sayfada)

MUTLULUK

Mutluluk ana kucağındaydı,
Yıllar çürümüş tahtalarda,
Mutluluk kocakarının anlattığı masaldı
Koca koca açılan bir çocuk bakışta.
Yazılan ilk «A»,
Duvara çizilen ilk resim,
Çocuk kafada doğan ilk yeni yıl armağanı
Mutluluk bir ip
Sardıkça sarar insanı.

Çekme oltayı balıkçı sudan!.
Mutluluk oltanın ucunda,
Güneş bir sabah bir yatakta doğar
Çöpçü bir yeşil yaprak daha süpürür.
Her mutlu geçen arzulayışta
Sevgi yeni konuk öldürür.

İnsanlığı yaz cezaevi defterinde Niğdeli Mehmet'in yanına
İnsan ki:
Mutluluk onca bir yudum içkinin köpüğünde,
Sürüngenin acısında.
Niğdeli'nin kadınının mutluluğu
Tek bir umutta,
Issız bekleyişte.

Tüm bağlar sonlu
Yaşanılan gün gibi,
İçkinin köpüğü bir anlık,
Avludaki çınarın toprak sonu
Kökünde büyüyen böcek şimdiden yitik.

Bir yerde kopar mutluluk
Tek umut parçayı düğümlemekte.

Meral Füsun GÖNÜL

ORHAN KEMAL

DOLMUŞ'TA

— Hikâye —

Kim ne derse desin, ben, şoförlere hak veriyorum. Ne zaman dolmuşa binsem de, şoförün yanına otursam, kendimi o arabanın şoförü farzetmemek elimden gelmez. Direksiyonun başında her an, olanca dikkatinini toplıyarak, sâfi kulak ve alabildiğine dikkat kesilmeseniz de birazcık dalga geçecek olsanız yandınız. En çok da, büyük caddelere açılan ara sokaklardan şeytan gibi bir çocuğun önünüze fırlayıvermesi, ya da kaldırımdan caddeye taşmış birinin arabanın altına girivermesi her an mümkündür.

Her an, her an dikkat hâlinde olmak ne büyük bir azaptır!

İnsan gerçekten ambale olur.

«Sâfi dikkat» dedim de aklıma geldi... Sâfi dikkatten başka, sâfi kulak da kesilmeniz şart. Trafik polislerinin düdükleri, müşterilerin araba içi ve dışından seslenişleri...

Alın size sıcağı sıcağına bir olay:

Adam kerli ferli, kravatlı, pardesülü biri. Belli, bir yerlerde memur. Memur ama, herhalde şef falan. Bâzı insanlar vardır, kalıp kıyafetleriyle çevrelerine kimlikleri hakkında fikir verirler. Kişi bunların kimlikleri üzerine tıpa tıp teşhis koyamasa bile, üç aşağı beş yukarı gine de isabet te kusur etmez. Bakarsınız, adam karşıdan, «Küçücük dağları ben yarattım» dercesine geliyor. Gelirken de gelip geçenlere aldırdığı yok. Kaldırımın daracık bir yerine gelince, tavrını hiç bozmaz. Dikine gider. Giderken de sağından, solundan geçenlere çarpar. Pardon bile demek gereksinmesini duymaz. Çünkü kendince «Büyük adam» dır. İçinizden basarsınız kalayı ama, kafanızdan da herhalde önemli kişi gibi bir şeyler geçer. Sorarsınız, tamam, önemli kişidir ama, afuru tafuru çapında değil. Bir yerlerde müdür, muhasebeci, ne bileyim, küçük adamlara kumanda etmekle görevli. Sokaktaki davranışı hep o küçük adamlara cart curt etme ve karşılık almama alışkanlığından gelir.

Böyle birisiyle ayni dolmuşta Tepebaşı'dan Aksaray'a doğru yolculuk yapma şansı, ya da şanssızlığıyla karşılaştım dün. Arkada, sağımda oturuyordu. Vardı şöyle böyle doksan kilonun üstünde. Rölöve şapkası, âlâ cinsten mavi kaşkolu, ona çok yakışan lâcivert, tiftik pardesüsü, altta daha koyu lâcivertten - Belki de kupon kumaş - kostümü, altları dört parmak kalınlığında siyah iskarpinleriyle, «— Ben sizin gibi küçük önemsiz insan değilim!» dercesine kurulmuştu dolmuşa. Sağına soluna bakmıyor, tedirgin, daha çok da dolmuşa binmek, zerrece değer vermediğini her hâliyle belli ettiği insanlarla binmek zorunda bırakan kadere küfrediyordu içinden herhâlde.

Unkapanına geldik gelmedik, şoför radyoyu açtı. Müzik saatı. Spiker Rahmanninof'tan diye belirtti. Nefis bir parça başlamıştı ki, o, âdeta emretti:

— Kapat şunu be!

Uysal şoför çıt, kapattı.

Solumdaki kuru mu kuru kravatlı

— Neden kapattın? diye sordu şoföre.

Sağımdakinde mosmor bir homurtu.

Müşkül durumda kalan şoför dikiz aynasını ayarlıyarak «— Neden kapattın?» diye sorana baktı, sonra:

— Müşteriler öyle istediler, dedi.

Dayanamadım:

— Ben istemedim.

Önde oturan iki genç:

— Biz de istemedik, dediler.

Şoför yeniden açtı radyoyu ve Rahmanninof devam etmeğe başladı.

Sağımdaki kahrolmuştu. Hani bana öyle geldi ki, elinde imkân olsa, Neron'un Roma'yı yaktığı gibi, bu da hiç olmazsa bizleri et makinesinden geçirirdi.

— Rahmanninof... diye homurdandı. Kim bu Rahmanninof? Ne anlıyorsunuz bu gâvurca gıy gıylardan

Solumdaki:

— Sizin de zevk almanızı isterdik, dedi.

— Lâf.

Öndeki gençlerden biri:

— Lâf maf. Kılık kıyafetinizden anlaşıldığına göre, tam bir Batılı gibisiniz...

Öteki genç:

— Gibi, o kadar...

— Beğenemedin mi? diye sordu.

Solumdaki atıldı:

— Beğenemedik tabî...

— Niçin?

Öndeki birinci genç:

— Çünkü Batılılık bir bütündür. Batı'nın dolmuşundan, uçağından, sinemasından, rölöve şapkası, kupon kumaşından faydalandığımız gibi, müziğinden de hoşlanıp faydalanmalıyız!

Şaşaladı.

— Güzel ama biz, bizim zevkimiz.

Solumdaki:

— Genç arkadaşlarım doğru söylüyorlar!

Ve bombardıman başlamıştı:

— Biz, bizim zevkimiz dediniz. Alaturka bizim zevkimiz mi?

— Başınızdaki rölöve şapka?

— Sırtınızdaki pardesü?

— Kaşkol?

— ....

— ....

Bunalmıştı. Kahkahalar arasında kaynayan bir:

— Sağda ineceğim- kaçırdı.

Şoför duymadı. Nasıl duysun ki, yanı başımda oturduğu halde ben bile zar zor işitmiştim. Araba hızla yol alıyoıdu. Hazret parladı:

— Sağır mısın be adam? Sağda ineceğim dedim!

Şoförün şaşırdığını ensesinden, ense saçlarından anlamıştım. Nasıl anlaşılır? Doğru, sezmiştim demem gerekirdi. Çoğu şoför böyle haksız saldırılara pabuç bırakmaz, şıp yapıştırır karşılığını ama, bizimki besbelli pek kibardı:

— Duymadım efendim, özür dilerim... dedi.

Arabayı sağ kaldırıma yanaştırıp durdu.

Afur tafur zat hışımla:

— Kulaklarını yıkat! diye bağırdı.

İndi, inerken de arabaya çökmüş ağırlığını birlikte götürdü ve, hiç suçu olmayan araba kapısını var gücüyle çaat diye çarparak kapattı.

Şoförlerin, bu, araba kapılarını çaat diye kapatan müşterilerden nasıl yakındıklarını hep biliriz.

O kibar şoför bile, elinde olmıyarak:

(Devamı 15. sayfada)

TERKEDİLMİŞ ÇOCUKLAR

Uğur COŞKUNER

«Açlıktan çaldık».

Unkapanındaki zahire mağazalarının önündeki fasulye ve nohut çuvallarını delerek hırsızlık yapan üç çocuk yakalanmıştır. Suat Özışık, Ali Balcı ve Ahmet Bulut, *aç oldukları için çaldıklarını* söylemişlerdir.

Cibali ile Haydar semtinde oturan çocuklar, iki gün önce evlerinden ayrılmış ve sokaklarda dolaşmağa başlamışlardır. Tellerden yaptıkları şişlerle zahire satan mağazaların önlerindeki çuvalları akıtmağa başlıyan çocuklar *bir torba yiyecek* temin etmişlerdir.

Çaldıklarını evlerine götüremiyen üç kafadar, Emniyet müdürlüğünde nezaret altına alınmışlardır. Bu arada bir de yankesici kız aralarına düşünce, «kızlarda mı bu işi yapıyorlar» demekten kendilerini alamamışlardır. *Fasulye ve nohut yemeğine* hasret olduklarını belirten kafadarlar için soruşturma açılmıştır.

(Cumhuriyet: 4 Ocak 1967)

★

Şehzadebaşında bir lokantanın vitrinine yüzlerini dayamışlar. Birisi, «şu yemek benim»; öteki, «şu yemek te benim»; en küçükleri «şu da benim» diyordu. Yaşları on onbeş arasındaydı.

En büyüğüne «anan baban yok mu?» dedim. «Yok» dedi. Ortanca, «yalan söylüyor ağabi, bar ama, evden çok dövdükleri için kaçtı.»

«Ağabi hayatımız yalan bizim, bir de ben yalan söylemiş olsam ne çıkar. Ancak Tanrı bu yalanı bozar.»

Yemekleri düşleyerek üçü birden uzaklaşmağa başladılar.

★

Suat'lar, Ali'ler, Ahmet'ler, Mehmet'ler Ayşe'ler... Aç oldukları için çaldılar. «Acım, acım, acım... Bir torba yiyecek... Fasulye ve nohut yemeğine hasret.»

«Acım, kara toprak, acım duyasın biraz,
Kara öküzle beraber acım bu bece.
O düşünür, düşündükçe doyar,
Ben düşünürüm, düşündükçe acıkırım.

Acım, kara toprak, acım, duyasın biraz,
Açlık saklanılmaz.» (F. H. Dağlarca)

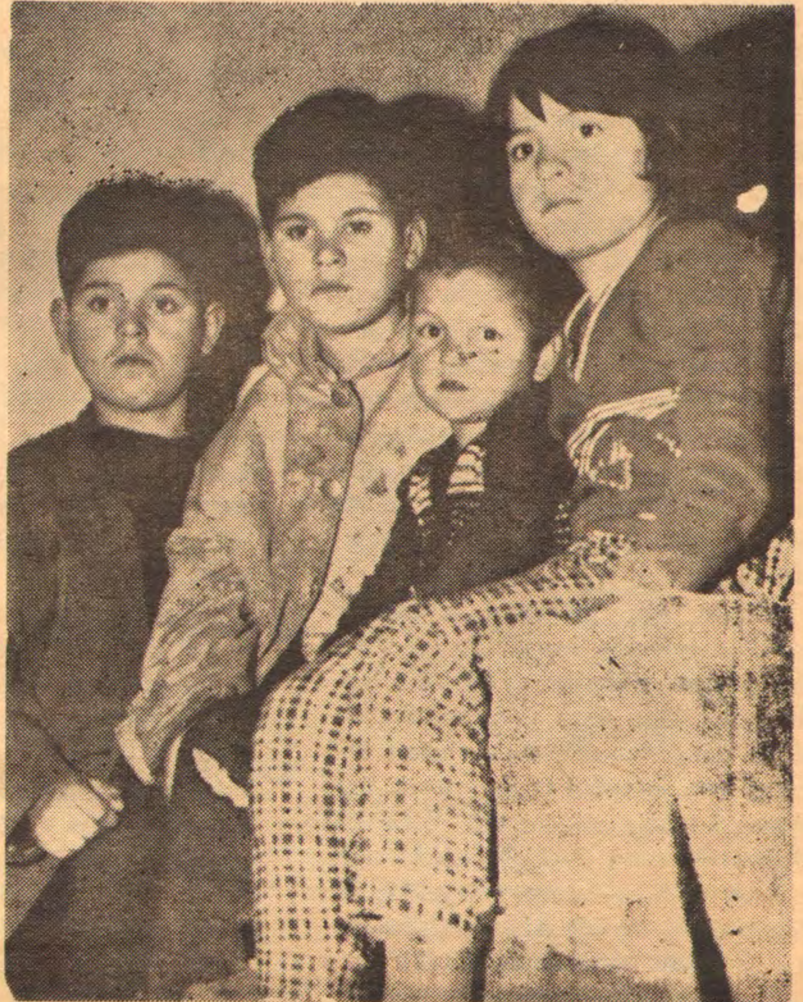
Toprak zengin, insanlar aç, insanlar uyutulmuş tembel dene dene. İnsanlar avutulmuş cenet, cehennem diye...

Toprağımız o kadar hasis değil ki insanların bir torba yiyeceği çok görsün; onları nohut ve fasulye yemeğine hasret bıraksın. O sefil, perişan, bir dilim ekmek için bedenlerini satan çocuklar lokanta vitrinlerinde yemek düşlesin. Toprak bilmiyor bunları. Cömerttir o. Belki de biliyor ve için için; sessiz sessiz ağlıyor...

★

Beyoğlunda bir kuru yemişçi dükkânı açıldı. İçerisi·

(Devamı 15. sayfada)

AYDINLIĞIN içinden

Alpay Kabacalı

İşte Bilirkişinin Raporu ve mahkemenin kararı ya Adalet Bakanının sorumluluğu?

«Hukuku âmme davâsı açmak için Adliye Vekili Cumhuriyet Müddeiumumisine emir verebilir»
Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, madde 148/3.

Bir hukuk Devleti, hukuk düzeni düşününüz ki, yurttaşların Anayasa ile, diğer hukuk kuralları ile sağlanan temel hak ve özgürlükleri, yargı ve hattâ yasama organları hiçe sayılarak; bir siyasî kişiye, yürütme organının bir üyesi olan Adalet bakanına bağlanabilsin. Başka bir deyişle, bunca teminat ayaklar altına alınarak temel hak ve hürriyetleri ihlâl edilebilsin... Bu, «hukuk Devleti» olan, «hukuka bağlı Devlet» esasını kabul eden hiçbir ülkede rastlanmayan bir kural ve «polis Devlet» telâkkisinin devamından başka birşey değildir. Nitekim «Adliye vekilinin hukuku âmme davâsı açması için C. Müddeiumumisine emir vermesi esası mehaz Alman kanununda mevcut olmadığı gibi, valilere, hukuku âmme davâsının açılmasını kendi vilâyetleri dahilindeki C. Müddeiumumilerinden talep edebilmek salâhiyetini tanıyan ve başka devletlerin kanunlarında bulunmayan dördüncü fıkra da 3006 sayılı kanunla ilâve edilmiştir» (1).

Bizde ise, yukarıya aldığımız 148/3. maddenin uygulanmasına bol bol rastlanmaktadır. Elimizde, bizi de ızrar eden, Ağır Ceza mahkemesinde yargılanmamıza sebebolan bir örnek var. İstanbul C. Savcısı Nedim Demirel tekzip göndererek *«Adalet Bakanının emri ile hiçbir davâ açılmamıştır»* diye dursun (bu tekzip 28 Nisan 1966 tarihli Akşam Gazetesinin 2. sayfasında, Şeytanın Gör Dediği sütununda yayınlanmıştır) İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinin *966/132* esas sayılı dosyası bu tekzibi tekzip etmektedir.

Yargı Gazetesinin 5 Kasım 1965 tarihli 448/11. sayısında sayınlanan «Mustafa Kemal Yolu» ve «Meclis - Kabine - Bakanlar» başlıklı yazılarımız, 30 Kasım 1965 günü bir siyasî kişi tarafından (A. P. milletvekili Kaya Özdemiroğlu), bir siyasî partinin meclis grubunda siyasî maksatlarla (Sol basın halkın sabrını taşırıyor teranesi ile, basın ve düşünce özgürlüğüne saldırılarak) okunmuştur. Ertesi gün (1 Aralık 1965) çıkan bütün İstanbul ve Ankara gazeteleri bu haberi ya manşette, ya da iri puntolarla vermişler; Adalet bakanının dikkatini çeken bu haber üzerine de İstanbul Savcılığına *«Hukuku âmme davâsı açılması»* için *bir emir* gönderilmiştir. Bu emirden dahi bahsetmeksizin, «Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevî şahsiyetini alenen tahkir ve tezyif» suçunu (T. Ceza Kanunu madde 159/1) işlediğimizi ileri sürerek ifade alan sayın Basın Savcısı, bu suçtan dolayı takibat yapılabilmesi için adalet bakanlığından izin alınması gerektiğini hatırlatmamız üzerine de «takibat değil, tahkikat yapıyoruz» gibi bir garip cevap verebilmiştir.

Sonunda dosya Sorgu Hakimliğine intikal etmiş ve sorgudan, bilirkişi raporundan sonra verilen «men'i muhakeme kararı» üst mahkemede tasdik edilmemiş olduğundan; İstanbul 4. Sorgu hakimliğinin şu pek enterasan kararı ile Ağır Ceza mahkemesine sevkedildik.

«... Büyük Millet Meclisinin manevi şahsiyetine tecavüz suçunun başlıca unsuru, tecavüz teşkil eden sözlerin meclisi kül olarak tahkir edici mahiyette olmasıdır. Bu husus delil değil, suçun unsurudur. Suç unsurunu aramak da Sorgu Hâkiminin başlıca vazifesidir ve karar delil yokluğundan değil, suçun teşekkül etmemiş olması sebebiyle verilmiştir.

... Buna rağmen yapılacak başka bir şey bulunmamakla... son tahkikatın İstanbul 2. Ağır Ceza mahkemesinde açılmasına...»

İstanbul 2. Ağır Ceza mahkemesinin bir celsede verdiği beraet kararının özeti şu:

«... bilirkişi Recai Galip Okandan, Sahir Erman ve Çetin Özek mevzuu bahis yazıda Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevî şahsiyetini tahkir ve tezyif edici bir mahiyet bulunmadığını... demiş bulunmaktadır.

... Büyük Millet Meclisinin manevî şahsiyetine vaki bir tahkir ve tezyif kasdı bulunmadığı gibi sarf edilen sözlerin Büyük Millet Meclisine matuf bulunmadığının anlaşılmasına göre... sanığın isnad olunan suçtan BERAETİNE. İTTİFAKLA. 3/6/966 tarihinde...» C. Savcısının da talebi ile karar verilmiştir.

Buraya kadar, hukukçuları olduğu kadar her aydını da ilgilendirecek olan bir olayın hikâyesidir herhalde. Sanığın sorguya çekildiği günden beraet edenedek maruz kaldığı ve kalabileceği hukukî ve manevî sonuçların takdirini okura bırakalım.

II.

İmdi, bu olaydan çıkan ve özellikle hukukçularımızı, parlâmanterleri ilgilendiren sonuçları kısaca sıralayalım. Bu sonuçlar üzerinde düşünmek, tartışmak, gerekenleri yapmak da hukukçularımıza, bilinçli parlâmanterlerimize düşen görevlerden olsa gerek. Bu konulara ilişkin tartışmalara, yeri geldikçe biz de katılmak isteriz.

1. Sayın İlhami Soysal'ın dediği gibi (Akşam, 9.1. 1967), *«Özellikle siyasî davâlarda ve basın davâlarında soruşturmayı tahrik edebilecek bir Adalet Bakanlığı müessesesinin bu-*

(Devamı 12. sayfada)

BASIN

Cumhuriyet Savcıların Bağımsızlığı

Prof Dr. Faruk EREM

Bu yazımızla, üzücü uygulamalara yol açan bir konuya değinmek istiyoruz.

Anayasamızın 137 nci maddesine göre: «Kanun Cumhuriyet savcılarının ve kanun sözcülerinin özlük işlerinde ve görevlerini yapmalarında teminat sağlayıcı hükümler koyar.»

Anayasa Komisyonunun raporunda bu hüküm ile «Savcıların teminat sağlayıcı bir statüye sahip kılınmaları esasının tanzim edildiği», böyle bir esasın «Yargı görevinin yerine getirilmesinde lüzumlu bulunduğu» açıklanmıştır.

O halde Anayasa savcılara «teminat» sağlanmasını emretmiş ve bu teminatın genişlik ve niteliğini «görev» in yerine getirilmesi için zaruretin sınırları olarak kabul etmiştir. O halde «savcıların görevi» üzerinde durmak gereklidir.

Anayasanın 137 nci maddesinin gerekçesinde savcılık teminatı bir «esas» sayılmış ve bu esasın «yargı görevinin yerine getirilmesinde lüzumlu» olduğu titizlikle belirtilmiş ve savcılıktan bahsetmesine rağmen 137 nci maddeye Anayasanın «yargı» başlıklı bölümünde yer verilmiştir. O halde savcıların yargıdaki görevleri ile orantılı ve zorunlu teminata bağlanmaları şarttır.

KAMU DAVASI TEKELİ

Ceza usulü hukukunun «kamu dâvası açmak tekeli» nin savcılara verilmesinin tarihî gelişimi ve bugünkü anlamı bu organın, yürütmenin etkisi dışında kalmasını gerektirir. Görevin gerektirdiği teminat böylece düşünülmelidir. Memleketimizde kamu davasını açmak veya açmamak «kanunilik prensibi» ne bağlı olmasına ve «uygunluk prensibi» reddedilmiş bulunmasına göre savcıların bağımsızlığı görevleri icabıdır.

Anayasanın, savcıların özlük işleri için diğer memurlardan ayrı bir statü istemesinin, özlük işleri teminat altında olmayan kimselerin görevlerinin özelliğine nazaran, bunu gereği gibi başaramıyacakları düşüncesidir.

«Teminat» kavr[illegible] [illegible]k yürütme organına karşı bir anlamı vardır. O halde yürütme organı karşısında teminat sağlanmamış ise Anayasa hükmü yerine getirilmemiş demektir.

Anayasanın aynı hükmüne göre kendilerine teminat sağlanmış olan Danıştay kanun sözcüleri hakkında «Danıştay Kanunu» herhangi bir hususta «idarî makam» lara herhangi bir yetki tanımış değildir. Anayasanın aynı hükmünün iki ayrı şekilde anlaşılmasına imkân yoktur. Danıştay kanununun anlayışı Anayasaya tamamiyle uygundur.

«Hâkim teminatı» nı açıkça belirtmiş ve ancak Cumhuriyet Başsavcısını hâkimlere benzetmiş olması karşısında (Anayasa 133, 137) savcı ile hâkim arasında bir farkın olabileceğini Anayasanın kabul eylediğini iddia etmek mümkündür. Fakat aynı Anayasanın savcılara «görev teminatı» tanıdığı da aşikârdır. İki teminat arasındaki fark teminatın yoğunluğunda değildir. Anayasa savcıların daha az teminatlı olacağını düşünmüş olamaz. Fark, teminatın sadece niteliğinde tanzim şeklinde olabilir. Zira teminat derecelendirilemez. Daha az teminat, azlığı nisbetinde, mevcut değil demektir.

45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununun 771 inci maddesinde savcı ve yardımcıları «Bakanlık müsteşarının Başkanlığı altında Teftiş Kurulu Başkanı ve Genel Müdürlerden müteşekkil kurulun (Savcılar Kurulu) mütalâası alındıktan sonra Adalet Bakanı ve Başbakanın müşterek kararnamesi Cumhurbaşkanının onayı ile atanır», denmektedir. Anayasadan evvel mün hasıran Bakanın takdirine bırakılmış bir konunun yeni anayasa yürürlüğe girdikten sonra Bakanlık erkânındanmüteşekkil bir kurulun «mütalâa» sına bağlanması ile Anayasanın lüzumuna işaret ettiği «teminat» ın sağlandığı iddiası haklı görülemez.

Adı geçen kurulun üyelerinin teminatlı olmaları (45 sayılı K. 91, 94) ve dolayısıyle savcılara teminat sağlandığı düşüncesi, kısacası «dolaylı teminat» Anayasanın işaret ettiği «doğrudan doğruya teminat» değildir. Kaldı ki Bakanlık erkânının «idarî hiyerarşi» dışında kaldığı da iddia edilemez.

Anayasada «hâkimlik teminatı» başlıklı bölümde gösterilen «teminat unsurları» arasında «coğrafi teminat» ın sayılmadığı, (Anayasa 133) bu sebeple savcıların da böyle bir teminatı olamıyacağı düşüncesi iki kavramı karıştırmak olur. Başka bir mahalle naklen tâyin muamelesinin, «organ» ve «usul» bakımından niteliği aynı şey değildir.

SONUÇ

Anayasanın 137 nci maddesi ile nazarî olarak benimsenmiş bulunan «savcılık teminatı» nın memleketimizde fiilen mevcut bulunduğunu iddiaya imkân yoktur. Teminat hükümleri yasalara geçmedikçe savcılara karşı ileri sürülen tenkidlerin sonu gelmiyecektir.

— *Yahya Kemal'in yardımıyla* —

BUGÜNKÜ SİSTE SÖYLENİŞ

Geldiler birbiri ardınca emperyalizmin donattığı gemiler..
Ulusal egemenlik için ölen şehitler nerdeler
Türk sancağı yerine elli yıldızlı bayrak çekipte
Bu masmavi boğaz ortasında demirlenen
Leşler... Kimden izin almışlar bu sulara girmek için kimden?

«Bir devri lânetiyle boğan şairin «Sis» - i,
Vicdan ve ruh elemlerinin en zehirlisi,
Hülyama bir eza gibi aksetti bir daha;
— Örtün! Müebbet uyu! Ey şehir! — O beddua»,
Ey egemenlik, bu hâl uzun süremez, sen yakındasın,
Halâ dağılmayan bu sisin arkasındasın
Sıyrıl, beyaz karanlık içinden, parıl parıl,
— Sömürgenler sürülsün bu yurttan, artık bir sonu var sabrın —
Hüznün, ferahlığın bizim olsun kışın, yazın,
Her karış toprağında şehit kanı olan bu yurt emperyalizme satılmasın!

R. S.

AYDINLIĞIN İÇİNDEN

(16. sayfadan devam)

lunması ve çok kere de Adalet Bakanlığı koltuklarını taşra avukatlarının en partizanlarının doldurması, halk gözünde, bu avukatların emri altında bırakılmış çaresiz savcılara karşı bir güvensizlik duygusu doğurmaktadır» Yani, savcılarımıza bağımsızlık ve teminat sağlanması için Anayasanın 137. maddesinde öngörülen kanun hazırlanmalıdır.

2. Madalyonun bir de öbür yüzü var: Adalet Bakanının veya bakanlığının verdiği *emir* üzerine, hakkında kovuşturma yapılan kişiye Anayasa ile bahşedilmiş hak ve hürriyetler ihlâl edilmektedir. Hak ve hürriyetlerin Adalet bakanının iki dudağı ucuna ya da bir bakanlık yetkilisinin imzasına terkedilmiş olması Anayasamızın özüne ve sözüne aykırıdır. Dolayısıyla, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 148. maddesinin Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürüyoruz.

3. 148. maddenin Anayasaya aykırı olduğu kabul edilinceye kadar:

Bu madde *Adalet Bakanı* (Adliye vekili) terimi kullanıldığı halde, Ceza Kanununun 160. maddesinde, gösterilen bazı suçlar için takibat yapılmasının *Adalet Bakanlığı*'nın izni ne bağlı olduğu öngörülmektedir. Bunun pratikteki sonucu şu oluyor: Bakan, C. M. Usulü Kanununa göre *emir* vermişse, bakanlığa idarî sorumluluk yükletilemiyor, «husumet teveccüh etmiyor» ve ancak bakan aleyhi ne kişisel kusurundan dolayı hukuk mahkemesinde davâ açılabiliyor. Ceza Kanununa göre bakanlık *izin* vermişse, kovuşturmayı başlatan (tahrik eden) C. Savcısı olduğundan yine bakanlığa sorumluluk yükletilemez, «husumet teveccüh etmez». Ancak, bakanlık tarafından emir verildiğinin kabul edilmesi halinde, Adalet Bakanlığı aleyhine, hizmet kusuru esasına göre Danıştay'da (tam yargı) davâsı açılabilecektir.

Bizce, (C. Savcısının gönderilen emir altında bakanın mı, bakanlık yetkilisinin mi imzası olduğu araştırılmaksızın) böyle bir emrin bakanlığı ilzam edeceği kabul edilmeli ve Adalet Bakanlığı idarî yargı denetimi dışında bırakılmamalıdır.

Yeri gelmişken belirtelim: Böyle bir davâ açmağa niyetimiz yok. Amacımız, Anayasa'nın gözden kaçan yada kaçmayan kanunlarla, kanun maddeleri ile nasıl çiğnendiğini bir somut örnekle göstermek ve hukukçularımızın üzerine eğilmeleri gerektiğine inandığımız bir konuya parmak basmaktır.

---

(1) M. Muhtar Çağlayan: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu. Ayyıldız Mat. Ankara - 1960, s. 289 - 290.

YAVRUCAK

Naylon yakalı,
Soluk önlüklü,
Pantolonu yamalı,
Kimbilir kaç kere pençe yapılmış
— Yüzü buruşuk — kunduralı
Yavrucuk!...
Oku adam ol çabucak
Çünkü MUTLU TÜRKİYE
Seninle kurulacak.

Atilâ Yücelal

★

DÜNYA HALİ

Ay ışığı gölge
Köhne kapıda bir ses
Tak tak...
Şu dünyanın haline bak
Bir yanda gülmek,
Bir yanda ağlamak...

M. Gökalp

Yenilgi

(13. sayfadan devam)

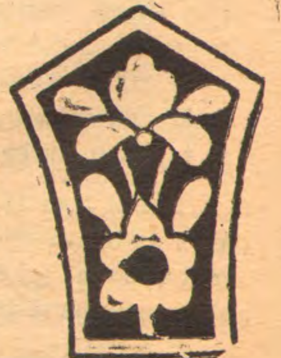
Askere gidene dek hepce bu duygularla yaşadı.

Sonra iki yıl göremedim onu. Mektup yazmayı sevmezdi. Yalnız arada bir haberlerini alırdım. Ve bir gün çıkıp geldi. Hiç de iyi deyildi. Daha karamsar olmuştu. Üstelik alaycı da... Dünya'ya aldırmaz durumu vardı. Belki de içindeki kompleksleri böylece bastırmak istiyordu. Toplumcu olmuş, çağın gidişine ayak uydurmuştu. Bununla övünüyor, başkalarına üstünlüğünü belirtmek istiyordu. O kez sorardım, «Subaylar nasıl ». Gülerek, «Hürriyet gazetesi okurlar» derdi. Daha, «sanat sanat içindir» sakızını bırakmıştı. «Bundan sonra toplum için yazacağım» diyordu. Ne varki yaşantısı hiç de öyle değildi. Yolunu yitirmişti. Çökmüştü. İçinde bir şey olamamanın yılgınlığı vardı. Konuşurken tuhaf şekiller alıyordu. İnsanlara tepeden bakıyordu. Yılgın, çekingen bir bakış. Böyle tatmin ediyordu kendisini.

Bir gün F. H. Dağlarca'dan konuşurken, «Boş ver» demişti. «O da ozan mı? Üstadın ne vakit toplumcu olduğunu biz biliriz.» Bir şey dememiştim. Tartışmıya gelmezdi. Hemen köpürürdü. Ve kendi kusurlarında, başkalarının kusurlarını bulmaya bayılırdı. Üstelik alıngan. Biraz da kıskanç... Her başarılarda yenikliğini hissederdi. Onun için fazla ileriye gitmezdim. Bana, İstanbulda bir yayın evi kuracağından söz ediyordu. Gülecek olmuştum. Kızmıştı. Gitti de... Seneye varmadan eli boş döndü. Biraz parası vardı. Onları yemişti. «Pezevenkler tüm namussuz» diyordu. «İçlerinde toplumcu yok. Hepsi sömürücü. En iyisi insan Anadoluda kalmalı. Orada çalışmalı. Orada savaşmalı.» Eskiden maddi sıkıntısı yoktu. Şimdi o da binmişti sırtına. Parasızlık belini büküyordu. Gün oluyor içki parasını bulamıyordu. Bu arada bir kaç toplumcu şiir yazdı. Gerçekten güzel şeylerdi ama, bu uğraşılarını devam ettiremedi. Dünyaya küsmüştü. Ev kuramamış, evlenememişti. Cinsel bunalımlar, arzularla kıvranıyordu. Ve içindeki boşluk gün geçtikçe büyüyordu. Oysaki sağlam, düzenli bir toplumda kurtulabilirdi. Ama her yer karanlık, her yer kaba ve anlayışsızdı. Ona bir ayyaş diyorlardı. İçiyor. Gece gündüz içiyordu. Gerçekten bu toplumun adamı değildi. Onun uyumsuzluğu bu düzende ta okuldan, evden başlamıştı. Ve halâ devam ediyordu. Ezilmişti. Yanıma sık sık gelirdi. Benden bir kurtuluş beklerdi... Ne varki bir şey veremezdim ona. Öğütlerime bile kızardı. «İçme» deyince çoğu kez günlerce yanıma uğramazdı. Zira tek avuntusuydu içki onun. Bunu anlıyordum. Ve tümçöküntüsüne karşın ona hak veriyordum. İçince başarısızlıklarını, bu dünyanın çirkinliklerini unutuyordu. Belki düzenli bir yaşamı olsaydı, büyük bir sanatcı olacaktı. Buna inanmıştı. Kendisini yitirilmiş bir değer kabul ediyordu. Ama barınamamıştı bu toplumda. Kendisini anlamamışlardı. Hala da anlamıyorlardı. Sanırım içtiği vakitler böyle düşünerek avunuyordu. Ne var ki, doktorlar, «Artık içme» diyordu. «Deli olursun, tımarhaneye düşersin» Korkarak dört gün bırakmıştı içkiyi. Hepce becerebilecek miydi bunu? Hiç sanmıyordum. O yitikti artık. Belki sanatcılık fobisi olmasa kurtulabilirdi. Ama o içine bir kez girmişti. Daha boş, bomboş, anlamsız düşüncelerle yaşıyamazdı. Avuntulara yaşadığı sürece gereksinimi vardı. Bunu ise ona ancak içki verebilirdi.

Nitekim kahvesini yudumlarken, birden coşarak, «Adam sende» diye bağırdı. «Böyle öküz gibi yaşamaktansa rakıyla gebermek aha iyi. Hem ne için içmiyecek mişim? Bu yaşantılarda ne var sanki? Sonra elindeki ilâç kutularını açtı. «Ben gidiyorum» dedi. «Bu gece kör kütük sarhoş olacağım.»

İçimde acımadan öte kuvvetli duygular belirdi. Öfkeliydim. Onun nesine acıyacaktım. Acınacak, kızılacak asıl bu toplumdu. Bir değirmen taşı gibi kendisinden olmayanları eziyordu. Asıl sorun bunlara engel olmak, onu yoluna koymaktı. O daha zayıftı ezildi. Biz, daha güçlü. Savaşıyorduk. «Peki» dedim. «Git iç. Kana kana iç. Bu toplumu unutana, geberene kadar iç.»

Şu'dan Rubailer

Hâmit EREN

Sensin yine yarında toplumun en engini
Ayak nasır, el yarık kim beğenir rengini
Utanç dolar görmekten insan olan dengini
Kalkındırır on köyü şehrin bir tek zengini.

Çile, zahmet, meşakkat: kat kat olmuş asırlar
Ayak çarık, el yarık, balta kezmez nasırlar,
Dokunduğun halılar süsler villâ, kasırlar.
İzbende çul hasırlar, çözülür mü bu sırlar?..

Yükselmene tabiat dağ olup mu gerilmiş,
Yollarına engeller, binbir tuzak serilmiş
Yoksulluğun yüzyıllar, her rejimde yerilmiş,
Sanırsın ki bu kader; sana Haktan verilmiş.

Bursa Nutku ve Son Havadis'in yayını çamur atıcıların maskesini düşürdü

Emperyalizmle, sömürücülükle, Atatürk düşmanlarıyla, hilâfet artıklarıyla savaşanlara «komünist» çamurunu atmak, emperyalistlerin, emperyalizm uşaklarının, çıkarcıların, Atatürk düşmanlarının ve «Ulu Hakan» özlemini çeken örümcek kafalıların öteden beri uygulayageldikleri pek adi bir taktiktir. 1960 öncesinde başarıyla sürdürülen bu taktik, pek çok yurtseverin hayatlarına mal olmuş ya da maddî - manevî işkencelere hedef olmalarının nedeni olmuştur. Bugün de durum pek umut verici değildir: Millî emniyet raporuyla işinden atılan öğretmenler, tutuklanan ve yargılanan halk şairleri, romancılar, hattâ kırmızı ışık altında gitar çaldıklarından dolayı haklarında kovuşturma yapılan çocuklar... aynı taktiğin kurbanlarıdır.

Mahut Son Havadis gazetesi, bu kere aynı çamuru bize de atmak istedi ve fakat taktik geri tepti, adaletin pençesine düştü:

1 Ocak günlü sayısında Gerçekler Postası'nın Kasım 1966 tarihli 2. sayısının klişesini de koyarak «Bursa Nutku Komünistlerin Maskesini Düşürdü» başlığı altında, gazetemizin orak - çekiçle resimlenip yayınlandığını ileri sürüyordu. 2. sayımızda Atatürk resmi yanında ve Bursa Nutku üstünde yer alan (yukardaki) klişede orak-çekiç varmış (!). İddialarınca bu önemli keşfin (!) kaynağı da Atatürk'ün Bursa nutkunu mahkemeye vermekle tarih önünde şimdiden tescil edilmiş olan ünlü Bornova savcısı Osman Kırkyaşaroğlu'na gönderilen gazetemiz imiş! (Bay savcı bizi de mahkemeye veremediği için ne yapacağını şaşırmış ve sonunda bir büyük keşifte bulunmuş anlaşılan).

Son Havadis sorumluları, bu iftira ve hakaret dolu yayından dolayı İSBAT HAKKI DA TANINARAK cezaî kovuşturma ve manevî tazminat talepleri ile mahkemeye verilmişlerdir. (Cevap ve tekzip hakkımızı kullanarak mahkeme eliyle gönderdiğimiz yazıyı da kanunun emrettiği şekilde değil, işlerine geldiği gibi yayınladıkları için -7 Ocak günlü sayıde ayrıca Savcılığa verilmişlerdir).

Biz, mahkemeye de sunduğumuz delillerimizi, kısaca iki noktada topluyoruz:

1 — **Bu resim, Uluslararası** Öğrenci Birliği tarafından, Porto - Riko'ya özgürlük verilmesi isteğiyle, tamamen Anti - Amerikan, Anti - emperyalist amaçlarla yayınlanıp bütün dünya uluslarına gönderilmiş bir karttan kopya edilmiştir. (Bu kart, Porto - Riko'ya özgürlük verilmesini isteyen her şahıs tarafından doldurulup New York'a, Birleşmiş Milletlerdeki temsilciye gönderiliyordu. Aslı, İstanbul 4. Sulh Ceza Hakimliğinin 967/1 sayılı tekzip dosyasındadır).

2 — Yine bu klişe, aynen Yargı gazetesinin bazı sayılarında yayınlanmış ve yukarda sözü geçen kart sebebiyle hiçbir Devletin hiçbir ferdi içinde orak - çekiç bulunduğunu ileri sürmediği gibi, Yargı gazetesinde yayınlanmasından sonra da bu türlü yayınları takiple görevli basın savcılığı dahil, hiç kimse içinde orak - çekiç görmemiştir.

Ve... buyurun, kararı siz verin şimdi: Kimler, kimlerin maskesini düşürdü?...

Kıbrıs Kazanı Kaynıyor

(6. sayfadan devam)

cavüz mü lâzımdır Oyalama mı gerekiyor? Hepsi plânlı şekilde günü gününe yapılmaktadır. Hülâsa Kıbrıs Rumları ve Yunanlılar daima ei ele hareket etmekte ve her fırsattan faydalanmasını bilmektedirler.» (Prof. Derviş Manizade)

«Zaman Türkiye'nin aleyhine işlemektedir ve Türkiye kendi aleyhine hiçbir müzakereye katılmayacaktır» (Dışişleri Bakanı Çağlayangil)

Bir ilim adamı ve bir sorumlu siyasî kişi Kıbrıs konusunda böyle konuşmaktadırlar ama, «Kıbrıs Türktür» sözleriyle uyutulan Kıbrıslı ve Anavatanlı Türkler artık uyanmalı, yetkililerimizin de halâ gaflet uykusunda olduğunu ve Dışişleri Bakanının bütçe toplantısında savurduğu sözlerle sorunun çözümlenemeyeceğini anlamalıdırlar.

Emperyalistlerin Türklere oynadıkları oyunlar, yardakçılarının kişisel çıkarlarını değil, bizim ulusal çıkarlarımızı, ulusal haysiyetimizi zedelemektedir. Kıbrıs sorunu, Yunanistan'da bile Stefanopulos hükûmetinin düşmesine (aynı zamanda ikili görüşmelerin kesilmesine) sebebolmuştur. Bizim de, hiç olmazsa ulusal çıkarlar, ulusal haysiyet sözkonusu olduğu zaman kamu oyu olarak bir baskı grubu rolü oynamamıza ihtiyaç vardır.

NATÜRMORT

Önde ceviz bir masa
Masa da masa!.
İki kalem üç defter
Bir tampon bir ıstampa
Hi hi hi ha ha ha
Hor hor
Bir koltuk bir kuru kafa,
Dile benden ne dilersen
Ey vatandaş Mustafa.

Hüseyin Korkmazgil

Terkedilmiş çocuklar

(9. sayfadan devam)

ne çelenkler sıralanmıştı. Üzerinde sabah çiğinin damlalarını taşıyan çiçekler üzgün, toprak kızgın...

Bir çocuk geziniyordu. Pastahaneler önünde. Yüzünü vitrine dayamış; umutsuz gözlerin donukluğuyla seyrediyordu pastaları.

Zengin Beyoğlu, leblebici dükkânı, üzgün çiçekler, kızgın toprak ve aç bir çocuk...

★

Moda'da denizi seyrediyordu... Elleri cepte... Kayalarda beyazlanan dalgalarda iç ürpertilerini hissetti. Hava çok soğuk. Üşüyüşünü ceketinin yakasını kaldırarak yenmek istedi.

Bir adam yaklaştı yanına:

— Üşüyor musun?

— ....

Dudaklarında acı bir tebessüm, gözlerinde üşüyorum susuşunun akmağa hazır tuzlu suları...

— Ne yapıyorsun burada?

— Denizde kendimi seyrediyorum.

— ....

— Kaçtım ağabi. Gün ışımadan gazinoya geliyorum, gece yarısını geçeye kadar çalışıyorum. Ustam bugün halâ çalışmamı istedi. Bıktım bu işi yapmaktan.

Durdu, uzaklara baktı. Kendi kendisiyle konuşur gibi: «Kaçtım bugün gazinodan. Hergün insan artıklarını temizliyorum.» Tükürdü yere. Tükrük bir daire meydana getirdi. Dairelerde döndü insanlar.

Yıllarca dönüp duracaktı yerlerde insan artıklarını temizlemekle. O, bu iş için gelmemişti dünyamıza.

— Bıktım ağabi, bıktım bu işi yapmaktan. Benim işim değil bu. Arada sırada kaçjarak isyanlarımı denizde seyrediyorum.

Durdu, yine uzaklara, denize baktı. Bir dalga hızla kayaları dövdü.

— Gazinoya gidince dayak atacaklar bana. Gazinoda sadece karnım doyuyor.

Dalgalar, rüzgâr hızını arttırmağa başladı.

— Açlıktan çok korkuyorum ağabi. Ama çok... Biliyor musunuz okumak istiyordum.

Durdu, çok hafif bir sesle:

— Halâ da okumak istiyorum.

Bir suç işlemiş gibi başını önüne eğdi... Bağırarak

— Okumak istiyorum ben.

Üşüyordu okumak için çırpınan onbeş yaşın çocuğu. Denize doğru yürümek istedi, ayaklarını uzattı... Bir bekçi düdüğü...

Toprak çağırmıyordu onu...

Folklor ve Toplumculuk

(6. sayfadan devam)

huriyeti'nin kuruluşu özüne bağlı idi. Halk devletini, halka ihanet etmeden, ancak o yönde sağlamlaştırmak mümkündü.

Halkevlerinin kültür çalışmaları dışında kalan uğraşılar olumlu bir sonuca ulaşamadı. Zamanla «Halk» ın evi olmaktan çıkarak «Halk» ı yönetenlerin merkezi haline geldi. Oysa ki Halkevleri, hem sosyal ve hem de kültürel birer ocak olmak ve yeni Türkiye'nin sorunlarını çözmek, araştırmak ve tartışmak amaciyle kurulmuştu.

Bununla beraber Halkevlerini, folklor araştırmalarına hız ve değer vermesi bakımından, kültür tarihimizin önemli bir aşaması olarak kabul etmek yerinde olur. Fakat bu çalışmalar ve araştırmalar, sayısız, çeşitli dergilerde ham malzeme olarak kalmış ve üzerinde bilimsel çalışmalar yapılmamıştır. Bu zengin malzeme bize Türk Halkı'nın düşünce ve duygu yönlerini bilmeye götürmedikten sonra hiç bir işe yaramaz. Olsa olsa onların saklanmasını sağlar.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin halkçı temeli unutulmuş, onun yerini kökü dışarda bir demokrasi anlayışı almıştır. Bu anlayışa göre halk sadece bir oy çoğunluğudur; ve değeri de ondan ibarettir.

Bunda halkı tanıma, ona yön vermenin mutluluğunu artırma çabasının yerine «halkı kandırma» söz konusudur. Batı toplumlarında demokrasi, halka bir adım daha yaklaşma, halkı bir adım daha kendine yeterli hale getirme yolu iken, bizde demokrasi halkçılığa karşı bir hareket olarak yorumlanmış, halkın sosyal, kültürel yönü bir tarafa itilerek o, sadece politik bir unsur ve araç olarak düşünülmüştür. Halkı politik bir araç olarak görenler, kendi mutluluklarını elbette ki, halkın mutluluğu biçiminde göreceklerdir.

Son yıllarda halkçılığı bir oy toplama sayanların yanı sıra, ülkemizde yeni bir halkçılık hareketi gelişmektedir. Bu hareket «Halkçılık» kavramiyle «Sosyalizm» kavramını birleştirmeye çalışmaktadır. Bunlara göre, halkın mutluluğu, her türlü zümre ve sınıf mutluluğunun üstündedir. Bunu gerçekleştirmeyen her çaba, halka karşıdır. Bunlar, Kurtuluş Savaşı'nın ilk yıllarına dönerek, kurulan halk devletindeki «Yitiklik Halka» yı aramaktadırlar.

Bize göre bu «Yitik Halka» folklora yönelmeden bulunamaz. Bu «Yitik Halka» ya düşünce bağlanmadıkça, halkçı bir sosyalizm söz konusu olamaz.

Bunu başka bir yazımızda açıklayacağız.

Dolmuşta

(8. sayfadan debam)

— Çüüüş! dedi.

Duydu mu, duymadı mı bilmem. Ama az sonra gideceği yerde arkadaşlarına şöyle yakınacaktı herhalde:

Bu memlekette büyüklere saygı kalmadı!

Kendine benzeyen arkadaşları da herhalde başlarını sallıyacak, veriştireceklerdi:

— Kalmadı birader...

— Demokrasi memokrasi. Her şeyin haddi var!

— Bir memlekette büyüklere saygı kalmadı mı...

— Bırak.

Bizimki alacaktı sözü:

— Beş kuruşluk dolmuş yolcularına bile hükmün geçmiyor birader. Zevk-i millîmize uymıyan, zerrece anlamadıkları gâvurca gıy gıyları sırf sizin inadınıza anlar görünüp radyo kapattırmıyorlar be!

İçindekiler

AYDINLIK YAYINEVİ

GERÇEKLER POSTASI

Siyasal Gazete

Şimdilik ayda bir çıkar.

Sayı: 4 — Ocak 1967

Sahibi, Sorumlu Yönetmeni:

Alpay KABACALI

İdare Müdürü:

Atillâ YÜCELAL

Yazışma: P.K. 1116 — İstanbul

Sayısı 100, Yıllık abonesi 1200 kuruş.

İlânlar pazarlıkla alınır.

Gönderilen yazılar, pul eklenirse cevaplandırılır, geri gönderilir.

Dizgi — Baskı:

Çelikcilt Matbaası